

Aspecte lexicale ale nebulozității*

CRISTINA-MARIANA CĂRĂBUȘ¹

This paper aims to analyse some lexical and etymological aspects in the Romanian terminology of nebulosity, in the scientific (meteorological) language, on one hand, and in the popular (common) language, on the other hand. The semantic field of nebulosity has as prototypical element: the term *nor* 'cloud'. This is a very complex term which is very discussed in DFA and it is part of many scientific phrases. Etymologically speaking, this terminology includes in particular elements borrowed from French and some elements formed in Romanian. A reduced category is represented by the Latin etymology and by the unknown/probable etymology.

Key-words: *terminology of nebulosity, meteorological language, popular language, typology of clouds*

Introducere

Prezentul articol își propune să analizeze terminologia nebulozității, pe de o parte, în limbajul științific (meteorologic) și, pe de altă parte, în limbajul popular (comun). Ceea ce urmează a fi prezentat în această lucrare constituie o parte a cercetării efectuate pentru proiectul intitulat *Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice (științific versus popular)*².

* Această lucrare a fost elaborată în cadrul proiectului, finanțat CNCS, *Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice (științific versus popular)* (PN-II-ID-PCE-2011-3-0656, director: Cristina Florescu), desfășurat la Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, în perioada 2011–2016.

¹ Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași, România.

² Proiectul s-a finalizat cu un volum intitulat *Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice (științific versus popular)*, publicat în decembrie 2015, la Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași.

La baza analizei au stat dicționare generale ale limbii române, dicționare de specialitate, atlase lingvistice, dar și unele lucrări de meteorologie. Discutând cu specialistul meteorolog și cu specialistul dialectolog, a trebuit să optăm pentru păstrarea sau eliminarea unor termeni din limbajul meteorologic (instrumente de măsurare a fenomenelor atmosferice) sau a unor variante regionale (cu precădere a celor cu sensuri conotative). Am avut, de asemenea, în vedere stabilirea etimologiilor cuvintelor după limba de origine, dar și a sintagmelor. În cazul sintagmelor am apelat la dicționarul lui Oscar Villeneuve, *Glossaire de météorologie et de climatologie*, dar și la un site canadian (www.btb.termiumplus.gc.ca), siglat TP.

În DFA (*Dicționarul fenomenelor atmosferice*), articolele au fost redactate în ordine alfabetică astfel: cuvântul-titlu, scris cu majuscule și bold și cu indicarea accentului, litera grecească Θ [theta] pentru termeni populari, respectiv Ξ [ksi] pentru termenii științifici, categoria gramaticală, definiția, prima atestare, citate ilustrative pentru ambele terminologii, precizarea surselor, forma de plural, variante regionale și etimologia. Acolo unde a fost cazul s-a dat în subsol cu asterisc (*) etimologia unor sintagme.

Terminologie științifică vs terminologie populară

Termenul *nebulozitate* se definește ca: „gradul de acoperire cu nori (sau înnorare) a bolții cerești (exprimat în zecimi sau optimi de cer acoperit)” (DFA: 515), definiție preluată din LTR, s.v., cf. Ciulache, Ionac 2003: 149. Nebulozitatea poate fi: *parțială* (sau *inferioară*), definită drept „cantitate a norilor din etajul inferior” (Țiștea et al. 1965: 131) și *totală*, definită prin „cantitate a norilor indiferent de înălțime” (*ibidem*).

Vom exemplifica cuvântul-titlu *nebulozitate*, extras parțial din DFA, p. 515, care este obiectul nostru de studiu:

NEBULOZITĂȚE s.f. Ξ 1. (Grad de) acoperire cu nori a bolții cerești (exprimat în zecimi sau optimi de cer acoperit) (cf. LTR, CIULACHE 2003, p. 149); grad de înnorare (v. înnorare). [1866] [Cometele] *sânt mai totdeauna încongiurate de o nebulositate care varie repede și care se*

schimbă adesea într-o coamă strălucitoare. DRĂGHICEANU, C. 7; *Într-un front ochu cu caracter cald coexistă trei sisteme noroase: nebulozitatea frontului cald, cea a frontului rece și nebulozitatea frontului cald inferior apărut în procesul de ochuziune.* DONEAUD 1966, p. 127 [...]. Cf. COSTINESCU, LM, ALEXI, W., ȘĂINEANU, D. U., SCRIBAN, D., DER, ȚIȘTEA 1965, p. 130, M.D.ENC., DLR, DEXI. Ξ (În sintagmele) *Nebulozitate parțială* (sau *inferioară*) = (grad de) acoperire cu nori de un anumit gen, dintr-o anumită specie sau varietate, mai ales din etajul inferior. *În practica meteorologică se deosebește... o nebulozitate parțială, când aprecierea se referă la cantitatea norilor situați în etajul inferior.* MĂHĂRA 2001, p. 173 [...]. Cf. ȚIȘTEA 1965, p. 131. *Nebulozitate totală* = (grad de) acoperire cu nori a bolții cerești, indiferent de înălțimea la care sunt situați aceștia. *În practica meteorologică se deosebește o nebulozitate totală când aprecierile asupra nebulozității se fac global, asupra tuturor tipurilor de nori.* MĂHĂRA 2001, p. 173 [...]. Cf. ȚIȘTEA 1965, p. 131.
– Pl.: *nebulozități*. – Din fr. *nébulosité* (DLR)*. [A.B., C.F.]³

După cum se observă, cuvântul-titlu este scris cu majuscule, bold, accentuat, este indicată litera specifică pentru terminologia științifică (Ξ), categoria gramaticală (s.f.), definiția⁴, prima atestare [1866], citate ilustrative din lucrări meteorologice și precizarea altor surse bibliografice. Apoi, au fost indicate două sintagme (*nebulozitate parțială* și *nebulozitate totală*), cu exemplificare pentru fiecare sintagmă, forma de plural, etimologia din franceză și inițialele autoarelor, iar în josul paginii, cu asterisc (*) – etimologia acestor sintagme.

Terminologia nebulozității cuprinde: lexemul *nor*, cu familia sa lexicală, tipologia norilor⁵, sintagme științifice ce conțin termenii *nor* și *nebulozitate*, și, în cele din urmă, sintagme care fac referire la aspectul întunecat sau mai puțin întunecat al cerului (cf. Cărăbuș

* *Nebulozitate parțială* – cf. fr. *nébulosité partielle*, engl. *cloud amount* (VILLENEUVE, p. 268). *Nebulozitate totală* – cf. *nébulosité totale*, engl. *total cloud cover* (*ibidem*).

³ Numele membrilor din echipa de proiect apar în DFA, prin inițiale: A.B. = Alina Bursuc (căs. Pricop), C.C. = Cristina Cărăbuș, C.F. = Cristina Florescu, D.C. = Dan Chelaru, E.T. = Elena Tamba, F.O. = Florin-Teodor Olariu, L.A. = Liviu Apostol, L.M. = Laura Manea, M.P. = Mădălin Patrașcu.

⁴ Am extras din DFA doar primul sens, căci al doilea se referă la ceață, păclă, nefăcând parte din sfera noastră de interes.

⁵ Deși în limbajul de specialitate doar genurile apar scrise cu majusculă, totuși pentru consecvență am preferat să scriem cu majusculă toate tipurile de nori.

2015: 31–32). Norii se împart în: familii, genuri, specii, varietăți, nori anexă și particularități suplimentare.

Familiiile de nori cuprind: *nori inferiori* (sau *joși*, Țiștea et al. 1965: 134, ori *norii etajului inferior*, *ibidem*) „nori care se dezvoltă la înălțimi mai mici de 2000 m” (Ciulache, Ionac 2003: 152); *nori mijlocii* „nori care se formează între 2000 și 7000 m” (*ibidem*) și *nori superiori* (sau *înălți*, Țiștea et al. 1965: 134) „care apar la înălțimi de peste 7000 m” (Ciulache, Ionac 2003: 152).

Genurile de nori includ următoarele categorii: *AltoCumulus* (Ac) „nori în formă de bancuri, straturi sau pături, albi sau cenușii” (Țiștea et al. 1965: 18), *Altostratus* (As) „gen de nori cenușii sau albaștrii, sub formă de pături” (Ciulache, Ionac 2003: 8), *Cirrocumulus* (Cc) „nori cu aspect de banc, pânză sau strat subțire” (Țiștea et al. 1965: 52), *Cirrostratus* (Cs) „nori transparenți și albicioși, cu aspect fibros, neted și lucios” (*ibidem*); *Cirrus* (Ci) „nori separați, în formă de filamente albe și fine” (*ibidem*); *Cumulonimbus* (Cb) „nori cu densitate mare, în formă de munți sau de turnuri uriașe” (*ibidem*: 65); *Cumulus* (Cu) „nori separați, care se dezvoltă vertical în formă de domuri sau de turnuri” (*ibidem*: 66); *Nimbostratus* (Ns) „gen de nori cu aspect de pânză cenușie” (Ciulache, Ionac 2003: 150); *Stratocumulus* (Sc) „gen de nori cu aspect de bancuri” (*ibidem*: 219); *Stratus* (St) „gen de nori în formă de pânză sau strat de nuanță cenușie” (*ibidem*: 220).

Speciile de nori sunt: *Calvus* (Cal) „specie a genului de nori Cumulonimbus” (*ibidem*: 28); *Capillatus* (Cap) „specie de nori Cumulonimbus de forma unei nicovale” (Țiștea et al. 1965: 43); *Castellanus* (Cas) „specie de nori care prezintă protuberanțe cumuliforme ca niște mici turnuri” (*ibidem*); *Congestus* (Con) „specie a genului de nori Cumulus cu aspect de conopidă înflorită” (Ciulache, Ionac 2003: 53); *Fibratus* (Fib) „specie a genurilor de nori Cirrus și Cirrostratus, cu aspectul unor văluri subțiri” (*ibidem*: 88); *Floccus* (Flo) „specie a genurilor de nori Cirrus, Cirrocumulus, AltoCumulus și Stratocumulus” (*ibidem*); *Fractus* (Fra) „specie a genurilor de nori Stratus și Cumulus” (*ibidem*: 93); *Humilis* (Hum) „specie a genului de nori Cumulus, cu aspect turtit” (*ibidem*: 111); *Lenticularis* (Len) „specie proprie genurilor de nori Cirrocumulus, AltoCumulus și Stratocumulus, având forme de

lentile sau migdale foarte alungite” (*ibidem*: 132); *Mediocris* (Med) „specie a genului de nori Cumulus” (*ibidem*: 140); *Nebulosus* (Neb) „specie de nori întâlnită mai ales la genurile Cirrostratus și Stratus” (*ibidem*: 149); *Spissatus* (Spi) „specie a genului de nori Cirrus” (*ibidem*: 213); *Stratiformis* (Str) „specie de nor întâlnită la genurile Altocumulus, Stratocumulus” (*ibidem*: 219); *Uncinus* (Unc) „specie de nori Cirrus” (*ibidem*: 246).

Varietățile de nori sunt: *Duplicatus* (Du) „varietate a norilor Cirrus, Cirrostratus, Altocumulus, Altostratus și Stratocumulus, având formă de bancuri” (*ibidem*: 71); *Fumulus* (Fum) „varietate de nori cu aspect de văl foarte fin” (LTR IV: 114); *Intortus* (In) „varietate a genului de nori Cirrus, cu filamentele componente incurbate” (Ciulache, Ionac 2003: 122); *Lacunosus* (La) „varietate proprie genurilor de nori Cirrocumulus, Altocumulus, cu aspect de bancuri sau pături noroase subțiri” (*ibidem*: 130); *Opacus* (Op) „varietate proprie genurilor de nori Altocumulus, Altostratus, Stratocumulus și Stratus, cu aspect de banc, strat sau pătură noroasă” (*ibidem*: 160); *Perlucidus* (Pe) „varietate caracteristică norilor Altocumulus și Stratocumulus, cu aspect de banc sau pătură” (*ibidem*: 168); *Radiatus* (Ra) „varietate proprie norilor Cirrus, Altocumulus, Altostratus, Stratocumulus și Cumulus, având forma unor benzi lungi, paralele” (*ibidem*: 188); *Translucidus* (Tr) „varietate a norilor Altocumulus, Altostratus, Stratocumulus și Stratus” (*ibidem*: 237); *Undulatus* (Un) „varietate proprie genurilor de nori Cirrocumulus, Cirrostratus, Altocumulus, Altostratus, Stratocumulus și Stratus” (*ibidem*: 248); *Vertebratus* (Ve) „varietate întâlnită mai ales la norii Cirrus, având elementele componente asemenea unor vertebre sau unui schelet de pește” (*ibidem*: 257).

Norii anexă sunt: *Pannus* „nor anexă care se prezintă fie sub forma unor fragmente destrămate, fie ca un strat continuu, situat sub unul din norii din genurile Altostratus, Nimbostratus și Cumulonimbus” (Țișteea et al. 1965: 141); *Pileus* „nor anexă, sub formă de bonetă sau de căciulă, dezvoltat la norii Cumulus ori Cumulonimbus” (Ciulache, Ionac 2003: 169); *Velum* (Vel) „nor anexă caracteristic mai ales pentru genurile Cumulus și

Cumulonimbus, având forma unui vâl cu mare întindere orizontală” (*ibidem*: 256).

Particularitățile suplimentare ale norilor sunt: *arc de oraj* „arcus” (*ibidem*: 15); *Arcus* „particularitate suplimentară a norilor Cumulonimbus situată în fața părții lor inferioare și având forma unui ruluu orizontal dens” (*ibidem*); *Genitus* „porțiune a unui nor-origine” (*ibidem*: 100); *Incus* (Inc) „particularitate suplimentară a genului de nori Cumulonimbus” (*ibidem*: 112); *Mamma* (Mam) „caracteristică suplimentară a genurilor de nori Cirrus, Cirrocumulus, Altocumulus, Altostratus, Stratocumulus și Cumulonimbus” (*ibidem*: 137); *Mutatus* „termen care desemnează procesul de transformare internă a unui nor și care determină trecerea lui dintr-un gen în altul” (*ibidem*: 148); *Tuba* „particularitate suplimentară a norilor Cumulonimbus și rar a norilor Cumulus, cu aspect de coloană sau con noros” (*ibidem*: 241); *Virga* „particularitate suplimentară întâlnită la genurile de nori Cirrocumulus, Altocumulus, Altostratus, Nimbostratus, Stratocumulus, Cumulus și Cumulonimbus” (*ibidem*: 257).

Sintagmele care se referă la aspectul mai mult sau mai puțin întunecat al cerului sunt: *cer acoperit* „cer a cărui nebulozitate este de 8–10 zecimi” (Țiștea et al. 1965: 45), *cer albastru* (sau albastrul cerului) „colorație albastră a cerului senin” (*ibidem*: 17), *cer foarte înnourat* „cer a cărui nebulozitate este egală cu 8–9 zecimi” (*ibidem*: 45), *cer noros* „cer a cărui nebulozitate este între 3–7 zecimi” (*ibidem*), *cer puțin noros* „cer a cărui nebulozitate este între 1–3 zecimi” (*ibidem*), *cer senin* „cer a cărui nebulozitate este între 0–2 zecimi” (*ibidem*). Termenul *cer* este definit în limbajul de specialitate astfel: „termen care indică gradul de acoperire și tipologia norilor” (*ibidem*).

În limbajul popular, terminologia nebulozității nu este deloc fructuoasă, ea incluzând termenii *cer* „spațiu văzut deasupra pământului pe care se observă norii” (DFA: 381), *corcolani* (formă de pl.) „nori groși” (DA), *cosomor* „noros, înnourat” (DA), *nebulos*, *-oasă* „care este acoperit de nori” (DFA: 514), *nor* „masă delimitată de vapori, picături de apă sau cristale de gheață, care se află în aer” (DFA: 520), împreună cu variantele (*năur*, *noor*, *nour*, *nuor*, *nuvăr*) și derivatele acestuia (*innora* „a apărea nori pe cer” (MDA), cu

variantele *innoura* și *innoora*, *innorare* „faptul de a se innora” (DA), cu varianta *innourare*, *innorat*, -ă „care este acoperit de nori” (DFA: 477), cu varianta *innourat*, -ă, *negureață*² „nori negri și întunecoși” (DLR), *nora* „a (se) innora” (DLR), cu variantele *noora*, *noura*, *niăra*, *nuora*, *nivăra*, *nivera*, *norat*, -ă „innorat, noros” (DLR), cu variantele *nourat*, -ă și *nuorat*, -ă, *noreală* „nori de ploaie” (DLR), cu variantele *năoreală*, *nooreală*, *noureală*, *nivăreală* și *niverreală*, *noreață* „vreme închisă, cu nori de ploaie” (DLR), *noriște* „cer innorat” (DLR), cu varianta *nouriște*, *noros*, -oasă „innorat” (DLR), cu variantele *nooros*, -oasă, *noruos*, -oasă, *nouros*, -oasă, *nuoros*, -oasă și *nivăros*, *nuoricios*, -oasă „innorat”(ALR I 1 234 pc. 273), *oblăcei* „nori”, *oiță* „nouraș alburiu, aducător de ploaie” (DLR), *șiriță* „nori subțiri”, *rupere de nori* „ploaie torențială” (DLR), și *țarcălam*, cu forma de pl. *țarcălani* „nori mărunți, roșietici” (DLR). O serie de derivate, unele diminutive de la *nor*, nu au fost incluse în DFA: *nourel*, cu varianta *norel*, *noureț*, *norișor*, *noricel*, *noriu*, -e „de culoarea norilor de ploaie; gri-vânăț” (DLR), cu varianta *nuriu*, -ie, *noruț*, cu varianta *nuoruț*, deoarece nu se încadrează în sfera noastră de cercetare.

În limbajul comun, cuvintele *ceață*, *negură* și *păclă* și derivatele lor (*cețos*, *incețoșă*, *innegura*, *negureală*, *negureață*, *neguros*, *păclós*) se suprapun cu nebulozitatea, doar atunci când arată gradul de innorare a cerului. Singurul termen care face referire la nori este derivatul *negureață*² (cf. Cărbuș 2015: 39).

Terminologia științifică se suprapune cu cea populară. Este cazul cuvintelor *cer*, *innorat*, -ă, *nebulos*, -oasă, *nor*, *noros*, -oasă și al sintagmei *rupere de nori*. În limbajul științific, unitățile lexicale sunt relativ puține, comparativ cu cele frazeologice care sunt numeroase (*banc de nori*, *barieră noroasă*, *baza norilor*, *cer acoperit*, *nebulozitate parțială*, *nebulozitate totală*, *nori frontali*, *nori industriali*, *nori stratiformi*, *sistem noros*, *specii de nori*, *văl noros*, *vârful norilor*, *zid de foehn* etc.), în timp ce, în limbajul popular, situația este inversă: unitățile lexicale sunt majoritare față de cele două unități frazeologice (*rupere de nori* și *scuturală de nori*, ambele sintagme suprapunându-se cu alt câmp semantic, cel al precipitațiilor).

Etimologia

Etimologia termenilor referitori la *nebulozitate* este formată din împrumuturi, cele mai multe de origine franceză. Multe dintre sintagme au fost traduse din limbile franceză și engleză. În limba română, denumirile norilor sunt împrumuturi din latina savantă după modelul limbilor franceză și engleză (de exemplu: *Altocumulus*, *Floccus*, *Fibratus* etc.). Meteorologii raportează acești termeni utilizați în limbajul de specialitate direct la limba latină: de ex. *Altocumulus* – altus „înalt” și *Cumulus* „grămadă”, *Floccus* „zdreață”, *Fibratus* „fibros”).

Din punct de vedere etimologic, terminologia nebulozității cuprinde: cuvinte moștenite, cuvinte împrumutate (din latina savantă, din franceză, din latina savantă și din franceză, din franceză și engleză, din maghiară), cuvinte formate pe teren românesc, cuvinte cu etimologie necunoscută și cuvinte cu etimologie probabilă.

Singurul element moștenit este termenul *nor* (< lat. *nubilum* – DLR).

Categoria lexicală cea mai numeroasă o reprezintă împrumuturile. Astfel, din latina savantă a fost împrumutat lexemul *nimbus* (din lat. *nimbus* – MDA). Împrumuturile din franceză sunt o categorie bine reprezentată: *Altocumulus* (din fr. *altocumulus* – MDA), *Altostratus* (din fr. *altostratus* – MDA), *Cirrus* (din fr. *cirrus* – MDA), *Congestus* (din fr. *congestus* – DEXI), *nebulos*, -oasă (din fr. *nébuleux* – DLR), *nebulozitate* (din fr. *nébulosité* – DLR).

O altă categorie de împrumuturi sunt cele din latina savantă și din franceză: *Stratus* (din lat., fr. *stratus* – DLR), *Virga* (din lat., fr. *virga* – MDA).

Cea mai bine reprezentată categorie lexicală este cea a împrumuturilor din limbile franceză și engleză: *Fibratus* (cf. fr., engl. *fibratus* – Villeneuve 1974: 165), *Floccus* (cf. fr., engl. *floccus* – *ibidem*: 166), *Humilis* (cf. fr., engl. *humilis* – *ibidem*: 205), *Lacunosus* (cf. fr., engl. *lacunosus* – *ibidem*: 237),

Lenticularis (cf. fr., engl. *lenticularis* – *ibidem*: 239), *Moazagotl* (cf. fr., engl. *moazagotl* – *ibidem*: 263), *Tuba* (cf. fr., engl. *tuba* – *ibidem*: 389), *Undulatus* (cf. fr., engl. *undulatus* – *ibidem*: 391).

Un singur termen are etimologie maghiară: *țarcălam*, cu varianta *țarcalan* (din magh. *cirkalom* – DLR).

Sintagmele științifice care desemnează nebulozități sunt traduceri din limbile franceză și engleză. Iată câteva exemple: *banc de nori* (cf. fr. *banc de nuages*, engl. *cloud bank* – *ibidem*: 51), *barieră noroasă* (cf. fr. *barrière de nuages*, engl. *cloud bar* – *ibidem*: 54), *baza norilor* (cf. fr. *base d'un nuage*, engl. *cloud base* – *ibidem*: 55), *cer acoperit* (cf. fr. *ciel couvert*, engl. *overcast sky* – *ibidem*: 85), *nebulozitate parțială* (cf. fr. *nébulosité partielle*, engl. *cloud amont* – *ibidem*: 268), *nebulozitate totală* (cf. *nébulosité totale*, engl. *total cloud cover* – *ibidem*), *specii de nori* (cf. fr. *espèces de nuages*, engl. *species of clouds* – Villeneuve 1974: 18), *văl noros* (cf. fr. *nappe de nuages*, engl. *cloud sheet* – *ibidem*: 267), *vârful norilor* (cf. fr. *sommet d'un nuage*, engl. *cloud top* – *ibidem*: 352).

Un singur termen are etimologie multiplă: *Nimbostratus* (din fr. *nimbo-stratus* – MDA). Cf. lat. *nimbostratus*, fr. *nimbostratus*, engl. *nimbostratus* – Villeneuve 1974: 272).

O categorie bine reprezentată a nebulozităților este cea a cuvintelor formate pe teren românesc: *înnora* (pref. *în-* + *nor* – MDA), *înnorare* (v. *înnora* – MDA), *înnorat*, *-ă* (v. *înnora* – MDA), *nora* (v. *nor*; cf. lat. *nubilare* – DLR), *negureață* (*negură* + suf. *-eață*) *norat*, *-ă* (v. *nora* – DLR), *noreală* (*nor* + suf. *-eală* – DLR), *noreață* (*nor* + suf. *-eață* – DLR), *noriște* (*nor* + suf. *-iște* – DLR), *noros*, *-oasă* (*nor* + suf. *-os* – DLR), *nuoricios*, *-oasă* (*nuori* (pl. lui *nuor*) + suf. *-(e)cios* – DLR), *oiță* (*oaie* + suf. *-iță* – DLR), *șiriță* (*șir* + suf. *-iță* – DLR).

Un singur termen are etimologie necunoscută: *corcolani* (et. nec.; cf. *cocolan*).

Există și termeni cu etimologie probabilă: *cosomor* (cf. *posomorí*, cf. magh. *szomorú* „trist” – cf. MDA) și *oblăcei* (cf. sb. *oblak* „nor” – DLR).

Sinonimia este relativ restrânsă, remarcându-se atât în terminologia științifică: *nebulozitate* – *grad de înnorare*, *nori*

inferiori – nori joși – norii etajului inferior, nori superiori – nori înalți, nori de convecție – nori convectivi, cât și în cea populară: cosomor – înnorat – nebulos – norat – noros – nuoriecios, înnora – nora, nori – oblăcei, rupere de nori – cumpănă.

Concluzii

Terminologia referitoare la nebulozitate, în general, și la nori, în special, o constituie împrumuturile din latina savantă după modelul limbilor franceză și engleză. Din punct de vedere gramatical, această terminologie este formată din: substantive (majoritatea) și doar câteva adjective și verbe. O categorie aparte o reprezintă substantivele fără gen (*Altostratus, Cirrus, Pannus, Tuba* etc.). Lexemul *nor* se constituie ca element prototipal al câmpului semantic al nebulozității. Sintagmele științifice sunt numeroase, comparativ cu unitățile lexicale și cu sinonimele.

Bibliografie

Izvoare și lucrări de referință

- ALR I: *Atlasul lingvistic român*, partea I, Material netipărit [din anchetele lui Sever Pop].
- DA: *Dicționarul limbii române*, tomul I, partea II, litera C, București, Tipografia Ziarului „Universul”, 1940; tomul I, partea I, F–I, București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională, 1934.
- DER: *Dicționar enciclopedic român*, vol. III: K–P (1965), București, Editura Politică.
- DEXI: *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române*, coordonator științific: Eugenia Dima, Chișinău, Arc & Gunivas, 2007.
- DFA: *Dicționarul fenomenelor atmosferice (DFA)*, în Cristina Florescu (ed.), *Terminologie meteorologică românească a fenomenelor atmosferice (științific versus popular)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015, p. 325–678.
- DLR: *Dicționarul limbii române. Serie nouă*, tomul VII, partea 1, litera N; tomul VII, partea a 2-a, 1971; litera O, tomul X, 1969; litera S, tomul

- XI, partea 1, 1986–1994; litera Ș, tomul XII, partea I, 1978; litera Ț, București, Editura Academiei, 1994.
- LTR: *Lexiconul tehnic român*, vol. IV, București, Editura Tehnică, 1952.
- MDA: *Micul dicționar academic*, vol. I (A–Me), vol. II (Mi–Z) București, Editura Univers Enciclopedic, 2010.

Literatură secundară

- CĂRĂBUȘ C., *Nebulozitățile*, în Cristina Florescu (ed.), *Terminologie meteorologică românească a fenomenelor atmosferice (științific versus popular)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, p. 31–45, 2015.
- CIOVICĂ N., STANCU M., BERBECEL O., ROGODJAN I., EFTIMESCU M., DONEAUD A., *Factori meteorologici și importanța lor în agricultură, în Agrometeorologie*, București, Ceres, p. 1–45, 1970.
- CIULACHE S., IONAC N., *Dicționar de meteorologie și climatologie*, București, Ars Docendi, 2003.
- DONEAUD A., BEȘLEAGĂ N., *Meteorologie sinoptică, dinamică și aeronautică*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1966.
- MĂHĂRA G., *Meteorologie*, Oradea, Editura Universității Oradea, 2001.
- MIHĂILĂ D., TĂNASĂ I., *Introducere în meteorologia practică*, Suceava, Editura Universității „Ștefan cel Mare”, 2010.
- ȚIȘTEA D., BACINSCHI D., RADU N., *Dicționar meteorologic: român–rus–francez–englez–german–spaniol*, București, Institutul Meteorologic, 1965.
- VILLENEUVE G.-O., *Glossaire de météorologie et de climatologie*, Les Presses de l’Université Laval, 1974.